

№ 06 (06),
СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 2010 р.

ЧАСОПИС СРІБНОЇ ЗЕМЛІ

ЛЕМКІВЩИНА КАРПАТ

Закарпаття, щедра земля Великоберезнянщини, ширі великоберезняни гостинно вітають у рідному краї своїх братів, гостей та учасників Першої історичної Закарпатської лемківської ватри у селі Забрідь Великоберезнянського району!

Дорогі друзі, гості нашого краю! Широ вітаємо вас на наших закарпатських теренах. Хто вперше на Закарпатті, той відкриє для себе невідомий край і залишить у своєму серці його часточку, понесе у далекий світ, на свою малу батьківщину. А хто у нас гостює не перший раз, хай збагатить свої знання й свою пам'ять про неповторну культуру, обряди й звичаї лемків Закарпаття.

Бажаємо вам гарного відпочинку, незабутніх вражень, нових друзів, з якими ви захочете зустрітись ще не один раз. Доброго вам здоров'я, щастя, миру й

Новини Лемківщини

Ждиня. Республіка Польща.

...А закарпатці вперше

Делегація лемків Закарпаття взяла участь у фестивалі «Лемківська ватра» в селі Ждиня. Цікавим є той факт, що лемки Закарпаття вперше взяли участь у величезному представницькому форумі лемків світу. Ватра у Ждині проводиться майже три десятиліття, і кожен раз вона неповторно. Фестиваль у Ждині запам'ятався велелюдністю, великою кількістю визначних осіб з усього світу. А ще фестиваль окропив рясний літній дощ. Ніби на щастя. Він не тільки не загасив ватри, але й надав їй неповторного шарму.

Микола ВОВК, заступник голови ЗОО ВУТЛ.

Монастирськ. Тернопільська область.

«Дзвони Лемківщини» зібрали тисячі людей

XII Всеукраїнський фестиваль лемківської культури «Дзвони Лемківщини» відбувся на Тернопільщині 7-8 серпня. Цього року лемків всієї України, і не тільки, фестиваль зібрав уже в дванадцять.

Серед запрошених на святі – відомі люди з усієї України, представники декількох областей України, зокрема заступник міністра культури і туризму України Ольга Бенч (яка є уродженкою Тернопільщини та виросла у лемківській родині), гості з Австралії, Польщі, Словаччини та інших країн.

Голова Великоберезнянської
РДА Іван ОЛІЙНИК

Бажасмо вам гарного відпочинку, незабутніх вражень, нових друзів, з якими ви захочете зустрітися ще не один раз. Доброго вам здоров'я, щастя, миру й благополуччя, плідної праці на благо нашої рідної землі, рідної держави.

Голова Великоберезнянської
районної ради Василь КАНЮК

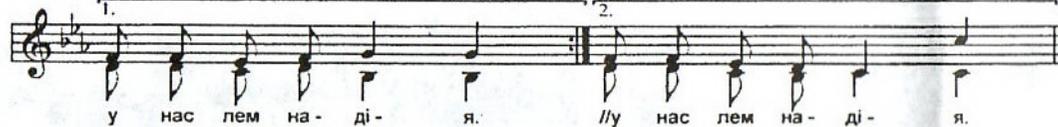
Гімн столиці Лемків Закарпаття (село Заричово Перечинського району)

Моє село

Музика М. Крещулана
Слова В. Мулеси

Розповідаючи

Гімн

1. Моє село – заплетена коса,
П'ятірня – затиснута до болю.
Тут усі моя рідня
І рідні ми з тобою.

Приспів:

У хатах – молитва,
Церквах – літургія,
На Господа Бога
У нас лем надія.

2. Заричово моє – два береги
Уж поєднав навіки,
І зелені горби,
3 потоками ріки.

3. Дух лемків одвічний,
Колядка свята
У косу сплелися
Радість й журба.

Приспів.

4. Вік сімсотий ти веснієш,
Тішайся країни світом.
З кожним днем молодієш –
І я до тебе з привітом.

Приспів.

усієї України, і не тільки, фестиваль зібрав уже в дванадцять.

Серед запрошених на святі – відомі люди з усієї України, представники декількох областей України, зокрема заступник міністра культури і туризму України Ольга Бенч (яка є уродженкою Тернопільщини та виросла у лемківській родині), гості з Австралії, Польщі, Словаччини та інших країн, які мають лемківське коріння.

Традиції, звичаї, культура лемків, яка є вельми багатою, ще живе в серцях людей і має змогу відродитися завдяки саме таким фестивалям. Свідченням цього є звучання лемківської пісні, багата виставка товарів, серед яких і вишивка, і прикраси, і сувеніри, виготовлені власноруч лемківськими майстрами.

Упродовж фестивалю, який тривав два дні, на сцені виступив не один десяток самодіяльних і професійних колективів, які вражали високим рівнем підготовки, а серед виконавців – народний артист України Іван Попович.

Окрім танців і пісень, «Дзвони Лемківщини» дали можливість поспілкуватися давнім друзям та родичам, яким доля судила бути «вирваними» з рідної землі та розкидала їх по всьому світу. В очах не одної бабусі чи дідуся – сум минулого...

Делегацію лемків Закарпаття очолив відомий у краї лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки Володимир Шелепець. Делегати від Закарпаття мали можливість перейняти для себе цінний досвід щодо організації Першої Закарпатської «Лемківської ватри», яка відбудеться 4-5 вересня в с.Забрідь В.Березнянського району.

Перечин.

Олеся КРЕЦУЛА, м.Перечин

У районному будинку культури відбулося розширене засідання правління ЗОО ВУТЛ. Більш детально про це читайте на 3-й сторінці часопису.

Великий Березний.

Нарада

У приміщенні райдержадміністрації Великоберезнянського району відбулося розширене засідання координаційної ради по проведенню Першої лемківської ватри в селі Забрідь. Вів засідання голова Великоберезнянської районної ради Василь Канюк. Учасники наради відмітили, що підготовка до фестивалю йде за затвердженим планом.

Наші ювіляри

Лемківському поету Юрію Мегелі – 70 років!

Редакція газети "Лемки Карпат" щиро вітає пана Юрія з ювілеєм. Міцного Вам здоров'я, шановний, гострого пера, сили духу, що живить Ваш неповторний талант. Нових Вам звершень на літературній ниві!

Ваші друзі.

Більш детально про Юрія Мегелю та його літературну творчість – у наступному номері газети.

Активістці молодіжного лемківського руху Мар'яні Теслович з Тур'я Пасіки – 18!

Дорога Мар'яно! Хай у цей неповторний для тебе день тобі посміхаються всі троянди світу, які ти так любиш. Хай Бог оберігає твої дівочі стежки, а Мати Божа стелить тобі дорогу до здійснення найзаповітніших мрій. Будь здорова й щаслива. Успіхів тобі у досягненні мети!

Правління обласної організації ВУТЛ
Закарпатська молодіжна організація ВУТЛ

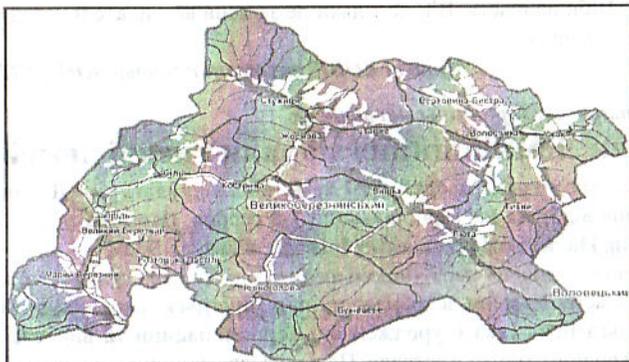
Лемківські терени на Закарпатті

Лемки Великоберезнянського району

Великоберезнянський район – район у північно-східній частині Закарпатської області, за 30 кілометрів від обласного центру. Межує з Перечинським і Воловецьким районами Закарпатської та Турківським Львівської областей України. Західна межа є кордоном з двома зарубіжними державами – Словацькою Республікою та Польщею. До складу району входять селище міського типу районний центр Великий Березний та 32 сільські населені пункти. Площа – 810 кв. кілометрів. Населення (станом на 01.01.1999) – 29883 чол., у тому числі 22513 чол. – у сільській місцевості. У національному складі велику перевагу становлять українці - 93 відсотки. Компактно проживають також словаки - близько 1% та цигани - 3% загальної кількості жителів району. Окрім того, проживають на Великоберезнянщині росіяни, угорці, євреї, молдавани та представники інших національностей.

Територія Великоберезнянського району була заселена ще у I-ому тисячолітті до н.е., про що засвідчують дані археологічних розкопок, зокрема вироби з бронзи та могильник. Перші письмові згадки про район (Великий Березний) датуються 1409 роком. Такими ж давніми, як Великий Березний (згідно письмових згадок), можна вважати села Люту, Малий Березний, Волосянку, Ставне, Стужицю, Черноголову. Про інші населені пункти перші письмові згадки

Лемки Перечинського району

Перечинський район – район Закарпатської області в Україні, який має унікальне географічне розташування. На заході межує зі Словацькою Республікою, на півночі – з Великоберезнянським і Воловецьким районами, на сході – зі Свалявським і Мукачівським, на заході і півдні – з Ужгородським районами Закарпаття.

Найдавніше поселення, виявлене на землях сучасного Перечинського району, – поселення пізнього неоліту (близько 20 тис. років тому) на околиці Перечинна. В урочищі Гори виявлено кургани, які свідчать про поселення ранньо-залізного віку (VII століття до нашої ери). Люди обирали ці місця проживання через вигідне географічне розташування, сприятливі кліматичні умови та родючі землі, наявність у річках великої кількості риби, а в лісах – диких звірів, їстівних рослин та плодів.

- XII – XIV століття. У 1241 році монголо-татари підкорили Закарпаття, але через рік відступили. У 1281-1321 роках значні території історичного Закарпаття, в т.ч. і Перечинщина, входили до складу Галицько-Волинського князівства.

- XVI – XVIII століття. На початку цього періоду угорці перемогли турки, які потім протягом 160 років поневолювали країну. Перечинщина з 1690 року перебувала в складі Ужанської жупи. У той час територія нинішнього Закарпаття входила до складу імперії Габсбургів.

Рельєф території – гірська система з висотами над рівнем моря від 153 м до 630 м. В осінньо-зимовий період територія району знаходиться під впливом материкового клімату з характерною для нього континентальністю, у весняно-літній – під дією вологого атлантичного клімату.

Лемки Свалявського району

Свалявський район — район в гірській зоні Українських Карпат Закарпатської області, де гори переходять у низовину. Районний центр – Свалява. Населення: 54 869 чоловік. Площа: 673 квадратні кілометри.

Історія Свалявщини, як і Перечинського та Великоберезнянського районів, тісно переплетена. Тут за часи іноземного поневолення лемки жили тими ж бідами й радостями, що і по всій Лемківщині.

Свалявщина вперше згадується в документах VII століття. Це було невелике поселення, яке належало угорському феодалу Бет-Бетке. В другій половині XIII століття Свалява належала «Михайлу, сину Микова», і, як сказано в одній з королівських грамот, до 1264 року знаходилася «по ту сторону засіки» (кордону). На основі цього можна зробити висновок, що вона входила до складу Галицько-Волинського князівства. Пізніше її одержав магистр Владар, потім – рід Перенгі і, нарешті, трансільванські князі (в XVI столітті). З тих пір Свалява входила до складу Мукачівсько-Чинадіївської Домініки.

В 90-х роках XVIII століття Свалява стає значним господарським центром. Тут була відкрита винокурня. Село одержало право проведення ярмарків, де продавалися здебільшого вироби з лози та глини. Розпочинається будівництво мостів та доріг. Використовується мінеральна вода, джерела якої граф Шенборн-Бухгейм здавав в оренду. В мастку починають діяти водяна молотарка, лісопилка, млин, запроваджуються сівозміни, організовується виготовлення поташу, вапна, цегли.

Роки іноземного поневолення минали на Свалявщині так само, як і на всій Лемківщині. Люди жили у соціальній

датуються останніми століттями, коли вже налагодилося централізоване управлінське економічно-соціальне життя краю. Перекази і легенди зберегли пам'ять про опришків 17-18 ст. Івана Варгу, Миколу Васильчака та Івана Бецу, які керували загонами, що нападали на панські маєтки, мстили за експлуатацію і убогство селян. Під проводом Івана Беци бунтівники у 1704 році оволоділи Ужгородським замком, а пізніше влилися у козацьке військо Фереца І Ракоці.

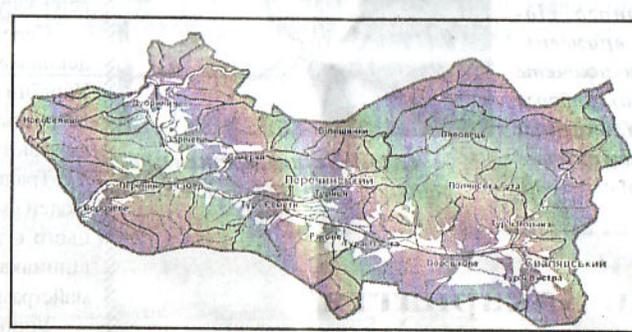
У різні історичні епохи район, як і більшість території Закарпаття, входив до складу різних держав – Австро-Угорщини, Угорщини, Чехословаччини. Мінялися режими, насаджувалися різні мовні і культурні засади, але населення не нівелювало своїх яскравих традицій і звичаїв. До наших часів дійшли перекази, легенди, пісні, які свідчать про самобутню культуру лемків. Кращі представники лемків Великоберезнянщини прославили її на цілий світ. Приміром, Іван Фізер з Мирчі став доктором філологічних наук, професором Гарвардського

університету США, Степан Лютянський з Волосанки став письменником у Чехії, Іван Каваль – поетом української діаспори в Німеччині.

Сьогодні лемків Великоберезнянщини – цікаве і неповторне, як і їхня культура, що віками живить велику національну культуру українського народу.

Від цього джерельця бере свій початок велика Закарпатська річка Уж. Несе вона славу лемків до далекого Бодрока, а той, в свою чергу, до великої Тиси, великого Дунаю, що впадає у синє море. Майбутнє, завтрашній день лемків – у таких юних, чарівних дівчатах й мудрих хлопцях. Вони – сіль нашої землі, ними тримаються наші береги.

Це мінеральне джерело дбайливо доглядають фахівці Ужанського національного природного парку, яким керує людина, закохана у природу, – Василь Олексійович Копач. Василь Олексійович член правління Закарпатської обласної організації Всеукраїнського товариства "Лемківщина". Сьогодні він проводить велику роботу по організації первинних лемківських осередків на теренах Великоберезнянщини.

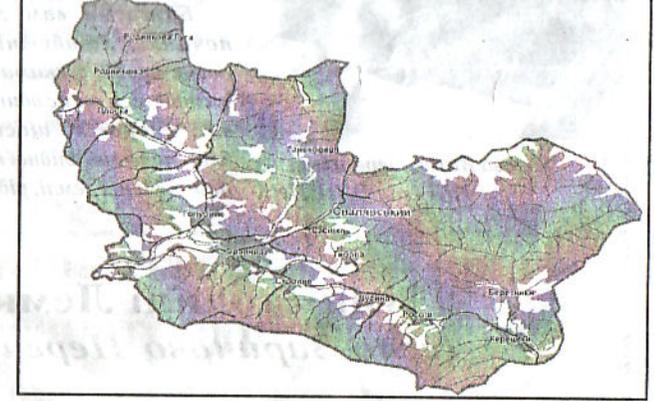

Ці фактори викликають пізні весняні заморозки, значні снігопади і досить сильні вітри. Природа Перечинського району живописна і різноманітна. Низовину займають поля, луки. Пологі схили вкриті лісом, здебільшого букової породи. По території району протікають річки Уж, Лютянка, Турічка, Тур'янка, Шипот, що відкриває можливості розвитку малої гідроенергетики.

Район має високий природно-рекреаційний і курортний потенціали. На його території знаходяться об'єкти природно-заповідного фонду, зокрема: державний заказник "Соколові скелі" у басейні річки Шипот, державний гідрологічний пам'ятник-водоспад у селі Тур'я-Поляна. Район є одним із найбільш екологічно чистих регіонів області, про що свідчить і функціонування мережі санаторно-курортного та туристично-рекреаційного комплексу.

Ця зустріч – уже історія. Відійшов у вічність великий лемко-українець з Великоберезнянщини письменник Федір Зубанич (другий зліва). Письменникам з Перечинщини Івану Козаку та Юрію Мегелі пощастило поспілкуватися з паном Федором у його квартирі в Києві після міжнародного форуму лемків... А світлину на пам'ять зробив своїм "автоматом" відомий фотограф з В. Березного Віктор Ковач (крайній зліва).

бідності, але духовно багатими. Господь зберіг їх для кращого майбутнього. Сьогодні Свалявський район – це здравниця України. Мало який район Закарпаття може похвалитися такою кількістю оздоровчих закладів, які успішно працюють, приносять радість тим, хто бодай один раз мав щастя тут лікуватись. Багата Свалявщина цілющими мінеральними водами. Вони відомі на цілий світ. Кожна пора року – унікальна.

Надзвичайно багатий цей край на видатних людей. В селі Сусково народився і працював відомий будитель-просвітник Іван Сільвай.

Дуже багатогранна культура лемків Свалявщини. Вміють вони гарно співати, а ще краще танцювати. Та сьогодні ця культура дуже мало вивчена. Редакція газети "Лемки Карпат" сподівається на те, що серед स्वाлявчан знайдуться гідні послідовники великої справи великого будителя лемківського духу вченого-теолога, письменника-просвітителя Івана Сільвая. До праці, друзі!

Гори, вогнику, гори

Історія лемків Закарпаття надзвичайно багата, але вона мало вивчена, мало відома широкому загалу, відома тим, хто, власне, є, був і буде завжди її творцем-сучасником.

Тому є пояснення. Лемківське питання ніколи не вивчалось через виокремлений аспект. Після Івана Панькевича, який поділив Закарпаття на три етнічні групи: лемків, бойків і гуцулів, деякі вчені-лінгвісти, навіть з ім'ям, не визнавали й не визнають (?) лемківський етнос на теренах північно-східних схилів Закарпаття. Як собі хочуть! Їхня справа, лемкам від того, поки що не горить, не тепло й не холодно. Лемки Закарпаття жили, живуть і будуть жити попри їхні думки, Бог з ними, такими вже «вченими»...

Саме наша Перша історична Закарпатська лемківська ватра у селі Забрідь, що на Великоберезнянщині, сподіваюся, спростує вчення таких «патріотів» краю й дасть відповідь, я в тому переконаний, на питання: Чи є все ж таки лемки на Закарпатті, чи їх нема? Дасть неголослівну, а заявить голосно, на весь світ... перш за все, своїми танцями, піснями, мовою-говіркою, іншими атрибутами, що характерні для лемківського етносу.

Трошки з історії. 1985 рік. У селі Зарічево, що на Перечинщині, вчителька місцевої восьмирічки Жанна Сухоліт створила фольклорний ансамбль «Лемківчанка», а невдовзі в урочищі Голиця з'явилася хата-музей «Лемківська садиба». Сьогодні зарічувців не треба переконувати, хто вони тут, кожен знає – знає Зарічово-столиця Лемківського Закарпаття, а ансамблі «Лемчатко», «Вербиченька», що стали поряд з «Лемківчанкою», відомі сьогодні на всю Україну й Європу.

У багатьох читачів нашої газети виникне закономірне питання: «Чому Перша лемківська ватра не проводиться

у Зарічові, власне у тому селі, де на повну силу проявив себе лемківський дух багато років тому?» Відповідь, друзі, дуже проста: Перечинщина й Зарічово «втратили» свою законну «Ватру» через байдужість попередньої влади, через байдужість керівників-вихідців із села. Багато разів я відкривав двері у можновладців району стосовно організації проведення «Лемківської ватри» на Перечинщині. Відповідь завжди була одна: «Нема грошей, нам доста своїх свят, нам доста своїх фестивалів, а Ватра хай почекає, бо й грошей нема».

Вірно. Провести обласне свято на простому ентузіазмі важко, треба якусь копійку, але хіба менше грошей витрачалося у ті часи на різного роду «зустрічі-бенкети, прийоми-проводи, інші непередбачувані заходи...». Врешті, а де патріоти району й села, що люблять лиш говорити про місцевий патріотизм, але нічого не робити для того, аби бодай якось підставити йому плече, тому патріотизмові. Такі «патріоти» люблять лиш посмікуватися з тих, хто щось робить й ігнорувати, хто, не дай Боже, в них щось просить. Тепер, гадаю, вам зрозуміло, чому ватру «вкрали» у нас на Березнянщину.

Вогник Лемківської ватри блимнув на Великоберезнянщині. Нова влада зрозуміла важливість моменту, важливість спілкування з субетносом мовою культури, мовою минулими, мовою наших предків. Вогник блимнув завдяки непересічним особистостям-

патріотам, що на першу ж мою пропозицію відгукнулися схвально й з ентузіазмом. Серед них слід назвати Василя Канюка, голову Великоберезнянської райради, саме завдяки йому на повну силу в районі закрутилося лемківське колесо. Підтримали ідею і в райдержадміністрації. Голова РДА Іван Олійник теж посприяв тому, аби пропозиція очільників лемківського руху на Закарпатті отримала своє реальне втілення. Спасибі Вам, друзі лемківського руху.

Звичайно, одна ластівка весни не робить. Ватра пройде. А що далі? А далі – праця, дослідження й архівні знахідки, вивчення спадщини відомих в області й далеко за її межами будителів, лемків-русинів, серед яких слід назвати Івана Чурговича з Новоселиці, Івана Гарайду та Івана Торму із Зарічова, Івана Сільва із Сускова – це на Свалявщині. Десятки інших достойних лемків Закарпаття ще сьогодні невідомі широкому загалу, не тільки вони не відомі, але й невідомі їхні праці, не відомий їхній спадок, що вони залишили нам.

Дорогі друзі! «Лемки Карпат» запрошують вас до вивчення цієї спадщини, ми чекаємо ваших публікацій у пресі, виступів на телебаченні, по радіо, віримо, що так воно й буде, адже ця справа варто того, аби нею займатися.

Й накінець, від імені правління Закарпатської обласної організації Всеукраїнського товариства «Лемківщина» щиро вітаю вас з Першою історичною Закарпатською лемківською ватрою у селі Забрідь. Хай вогник ватри горить й ніколи не згасе у ваших серцях. Бережіть цей вогник, бережіть свою пам'ять і пам'ять про тих, хто вже дивиться на вас очима далеких теплих вересневих зірок, що поблискують над високими лемківськими Бескидами у зоряну ніч.

*Щиро ваш головний редактор газети
«Лемки Карпат» Василь МУЛЕСА.*

Лемки радяться й пропонують

М.Вовк передав молодіжній секції товариства запрошення для участі у духовно-відпочинковому таборі «Підпото», в Рожнятівському районі Івано-Франківської

Лемки радяться й пропонують

Відбулося розширене засідання правління обласної організації ЗОО ВУТЛ. На ньому йшлося про участь лемків Закарпаття у 28-й міжнародній лемківській ватрі в м.Ждиня (Польща). Про це інформував В.Мулеса, голова обласної організації товариства, висловивши подяку І.Качуру та Ю.Глебі за організаційну та матеріальну підтримку поїздки делегації ЗОО товариства "Лемківщина" на фестиваль.

Голова молодіжної секції товариства О.Йолич розповіла про поїздки закарпатської делегації в складі 9 чоловік з Перечинського і Великоберезнянського районів на 12-й фестиваль "Дзвони Лемківщини" в м.Монастирську Тернопільської області 7-8 серпня ц. р. О.Йолич відзначила святкову атмосферу і грандіозність цьогорічного фестивалю, в якому взяли участь понад 20 тисяч лемків і гостей із різних куточків України та світу. На традиційному місці проведення фестивалю споруджено стаціонарне містечко майстрів народного промыслу та відкрито каплицю.

В.Шелепець доповнив виступ О.Йолич інформацією про розповсюдження серед учасників фестивалю газети "Лемки Карпат" та про персональні запрошення на ватру в с.Забрідь очільників світового та всеукраїнського об'єднання лемків, зокрема п.п. В.Ротецького, О.Венгриновича, Л.Плахтій, М.Мушинку, М.Райтара. В обговоренні цього питання виступив М.Вовк, заступник голови обласної організації ВУТЛ.

Про стан підготовки до проведення першої лемківської ватри на Закарпатті в с.Забрідь доповіла начальник відділу культури Великоберезнянської райдержадміністрації О.Данилаш, яка вказала на проблему недостатньої інформованості населення про лемківський етнос на споконвічних землях Карпат, а також на необхідність вирішення питання про емблему ватри в с.Забрідь.

На окремі особливості підготовки та проведення свята лемківської ватри звернули увагу М.Вовк, Г.Вовк, В.Мулеса.

Заступник голови Перечинської райдержадміністрації О.Шніцер відзначила актуальну і плідну діяльність товариства у відродженні лемківської культури, а також поздоровила з ювілеєм журналіста, відповідального секретаря газети "Лемки Карпат" Ю.Мегелю.

В.Мулеса, наголошуючи на потребі активізувати

Ми на ватрі у Ждині

роботу кожного члена товариства, виділив зусилля і працю, гідні наслідування, письменника І.Козака.

У виступі І.Козака йшлося про створення книги, в якій відображаються, зокрема, історія, культура та походження назв усіх населених пунктів Перечинщини. Письменник повідомив також про хід підготовки видання молодих авторів.

Про роботу із студентською молоддю інформував заступник голови правління ЗОО товариства "Лемківщина", доцент УжНУ В.Феделеш.

Голова правління В.Мулеса обгрунтував необхідність офіційного оформлення членства в товаристві ЗОО "Лемківщина".

М.Вовк виступив з пропозицією, підтриманою правлінням, про диференційовану сплату членських внесків, а саме – щорічно для працюючих 100 грн, для пенсіонерів та молоді 50 грн, а також про акумулювання в молодіжній секції фінансових поступлень, зібраних молоддю.

Уточнено умови і порядок оформлення документів для отримання членами товариства культурологічних шенгенських віз.

М.Вовк передав молодіжній секції товариства запрошення для участі у духовно-відпочинковому таборі "Підлюте", в Рожнятівському районі Івано-Франківської області (20-22 серпня 2010 р.)

Начальник відділу культури Перечинської райдержадміністрації М.Пекар інформувала про діяльність в районі лемківських осередків та колективів, зокрема, музею "Лемківська садиба", фольклорно-етнографічного ансамблю "Лемківчанка", а також про проведення окремих культурно-освітніх, музично-пісенних заходів. В.Мулеса доручив М.Пекар з'ясувати можливість залучення до лемківської ватри самодіяльного колективу з с.Чинадієво Мукачівського району.

Про роботу ГО ім.Августина Штефана розповіла Г.Мегела.

А ми на ватрі у Монастирську

В.Мулеса запропонував до складу правління ЗОО товариства "Лемківщина" письменника Ю.Шипа, директора Ужанського національного природного парку В.Копача та О.Рудейчука. Пропозиція прийнята членами президії одноголосно.

В. о. головно редактора газета "Перечинська тема" О.Крецула висловила готовність до плідної співпраці з товариством "Лемківщина".

Наступне засідання правління ЗОО товариства "Лемківщина" заплановано на 4-5 вересня ц. р. у с.Забрідь під час проведення лемківської ватри.

В.ШЕЛЕПЕЦЬ, заступник голови ЗОО ВУТЛ

Хрестом об'єднаний світ

Національний Академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької був свідком багатьох великих і величних подій. 21 серпня цього року сталася ще одна – Українська держава, лемки світу, вшанували й оцінили титанічну працю на благо християнського світу митця й науковця, доктора теології Дмитра Блажейовського. Подія велика хоча б тим, що пану Дмитру виповнилося впереднь 100 років від дня народження. Більше семи десятків з тих років він віддав служінню людям, Богу й Святій Церкві. Та о. Дмитро Блажейовський не тільки молився... У вільний від молитов час його рука бралася за голку й золоту нитку. Його молитвою ставала Українська ікона. Спочатку митець вишивав просто нитками на простому полотні, а згодом, коли відчув сам і це оцінили справжні фахівці, він взяв у руки золоті нитки і парчу. Тоді мовою маленького хрестика він почав творити на полотні великі чудеса. Хрестом зв'язала цілий християнський світ від Америки до Карпат, зв'язала історію Християнської Церкви його ікона.

А все починалося у маленькому лемківському селі Вислок. Це у Польщі. Саме там, у хатині, що грілася мудрістю місцевої школи, а з другого боку – церковці, народився Дмитро Блажейовський. Народився, аби на цілий світ ще раз укріпити лемківський дух, прославити українську націю своєю невтомною працею, стати в ряд тих великих українців, про

яких ми сьогодні говоримо: «Це велич і слава Української держави».

Багато людей вітало митця в той день у театрі Марії Заньковецької. Були вітання від колег священників, була телеграма від Президента України, вітали прості миряни-вірники, які зібралися, аби попросити благословення від старця. А коли солістка Нью-Йоркської опери лемкиня пані Ганна потрясла своїм чарівним голосом велику залу, партер і балкони встали, в пориві вітаючи великого майстра, віддаючи йому тепло своїх сердець.

Лемки Закарпаття теж вітали ювіляра. Делегацію очолював голова ЗОО ВУТЛ Василь Мулеса. Це присмно здивувало митця. Все було того вечора у славному театрі: була і лемківська гостина, були здравниці, була і велика молитва за весь український народ, за всю Україну, за її кращу долю, за мир і спокій на землі. «Многая і благага літ» лилося під куполом театру.

А коли все скінчилося, я ще раз відкрив запрошення, прочитав відомі рядки великого поета Василя Стуса: «Дай мені, мій вечоровий світе, упасти зерням в рідній борозні».

Дмитро Блажейовський сподобився того, аби стати тим зерням, впасти й прорости в рідній борозні! Те зернятко дало щедрий плід, з нього виросла велика нива, ім'я тій ниві – Незалежна Україна.

На тому і стоїмо.

Василь БЕРЕЗНИК

Село, що стало історичною віхою в лемківському русі.

ЗАБРІДЬ Великоберезнянський район

Перше поселення заснували втікачі від татар ще у XIII ст. Після руйнівної поєнві у 1756р. село відновилося за рікою (за бродом).

ВИТОКИ НАШОЇ ДУХОВНОСТІ

Лемківщині таланить на освітан, які вийшли із народу і беззастережно служать йому. Особливу роль у піднесенні культурно-освітнього рівня краю та становленні їх національної ідентичності відіграло покоління

просвітянами, наставницями і порадицями у найвіддаленіших куточках лемківських Карпат, а окремі з них – самовідданими борцями за незалежність України. Так, Ганна Іванівна Мандзюк (Добей), дружина посла Союму

вчителів народник шкіл першої половини минулого сторіччя. За визнанням В.Гренджі-Донського, саме зусиллями тогочасних учителів-сподвижників із «етнічної маси сформувався свідомий український народ».

На світлині-пам'ятці про «ходження поїздом до Ужгороду» (1928р.) -майбутні вчительки, студентки-лемкині другого курсу учительської семінарії. Зліва направо стоять: А.Пинцак, М.Боконі, І.Мішкольц, О.Клин, Ю.Станко, А.Швед, сидять – О.Грабар, Г.Добей, К.Сегеда, М.Меньків.

Отримавши диплом народного вчителя,

Карпатської України Миколи Мандзюка, була активною учасницею національно-визвольних змагань, нагороджена (посмертно) орденом «20 років НРУ». Талановита художниця і театральний режисер Катерина Іллівна Шелепець (Сегеда) відома як громадсько-політична діячка Карпатської України, очільниця Жіночої Січі, берегиня національно-культурних надбань лемків.

Віриться, що кожний лемко згадає своїх вчителів з вдячністю і любов'ю.

Світлина із родинного архіву Володимира Шелепця.

Перше поселення заснували втікачі від татар ще у XIII ст. Після руйнівної поведні у 1756р. село відновилося за рікою (за бродом), так утворилася його назва. В 1751 р. згадується дерев'яна церква св. арх. Михайла (на фото), що розпадалася, але мала всі образи і два дзвони. Як згадують в селі, перша церква стояла в урочищі "Залаззя", а друга стояла за сто метрів нижче теперішньої.

Зараз в селі — типова мурована базилічна церква. В шематизмі 1915 р. церква датується 1864 р. У 1943 р. відомий ужгородський інженер Емиліян Егреші зробив на прохання намісника о. І. Мелеша експертизу стану церкви, склав кошторис та план її оновлення.

На зворотному боці "Тайної вечері" була табличка з написом, що стосувався встановлення іконостасу. На жаль, текст зафарбували, але церківник Василь Левицький твердить, що в написаному йшлося про фундатора іконостасу, якого звали Василь Венцель.

Сьогодні біля церкви стоїть однарусна дерев'яна каркасна дзвіниця з дзвонами, відлитими фірмою "Акорд" у 1927 р. Старі

дзвони рекувізували в Першу світову війну.

В радянський період, з 1954 до 1990 р. церківником був Юрій Моняк, завдяки якому церкву не було закрито. Одного разу церківнику довелося навіть продати корову, щоб заплатити податки на церкву. Впродовж останнього десятиріччя церківник В. Левицький організував кілька ремонтів.

У 1999 р. завершення вежі вкрито новою бляхою.

семінарії. Зліва направо стоять: А.Пинцак, М.Боконі, І.Мішкольц, О.Клин, Ю.Станко, А.Швед, сидять — О.Грабар, Г.Добей, К.Сегеда, М.Меньків.

Отримавши диплом народного вчителя, вони стануть знаними і шанованими

надбань лемків. Віряться, що кожний лемко згадає своїх вчителів з вдячністю і любов'ю.

Світлина із родинного архіву Володимира Шелепця.

Инф. «ЛК»

1 вересня у школах нашого краю пройшли урочисті лінійки з нагоди відкриття нового навчального року. Вітаємо з Днем знань!

Редакція газети "Лемки Карпат" щирозадушно вітає численний колектив педагогічних працівників району з професійним святом — Днем знань. Бажаємо всім вам міцного здоров'я, сімейного щастя, творчих успіхів у благородній справі — вихованні, навчанні, становленні нових особистостей майбутнього нашого суспільства. Хай нива, засіяна вами, дасть щедрі врожаї, а Господь сторицею заплатить вам за ваші труди!

Зі святом вас, шановні!

На самий остаток, яка лемківська ватра без файного погарика та ще й файної палинки

Пропонуємо нашим читачам декілька лемківських, русинсько-українських тостів від нашого давнього друга-дописувача Йосифа Ганича, що ся перебрав до Вароша, аби бути варуським паном, а не сільським хлопом, чим нас не дуже потішив, але й так добрі, же щось пише

- Тютко, хлопеш за мнов ходить і хоче на мені женитися. А я не знаву, што маву робити, бо якісь вун дуже дурний.

- Лем? Та йди за нього!.. Ты лем поникайся, же кильо треба дниська кождой жоні утратити своїх дорогих нерву, вби із нормального хлопа сомара зробити! А

ты, Гафко, маеш уже готового...

Добрі людкове! Тож вуйтїме за то, жебы у нашому краю не переводились розумні жоны і дурні хлопє.

— Марько, так ты люблю, што нич мі не милой і світа Божого не виджу. Скоро ми буде

кониць. І кїть стрїну на тому світі першого ангела, і кїть Боженькові буде угодню мене до нього допустити, то я рот открьву не на красу ангельську, а лем на крылоньки за плечми, бо красу ангельську я уже видів.

Так вуйтїме за жунську красоту, яка, кажуть, спасє людство, а для дакого є погібель.

Перний погар — во здравіс.

Другий погар — за благополучіє цїмбору.

Третій погар — аби сь ме фурт у гречку скакали (аби жоны не чули).

Четвертий погар — на радость ворогам і дохторам.

Засновник: ГО ім. Августина Штефана, колектив редакції. Виходить раз у місяць без оголошення. Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакції.

Наші реквізити: код 36447318, р/р 26009180361 в Перечинському відділенні ЗОД ВАТ "Райффайзен банк Аваль" МФО 380805, код ЄДРПОУ 14305909

(для газети "Лемки Карпат")
E-mail: lemki_karpat@ukr.net
Свідотство про реєстрацію:
Зт № 505/97р від 10.12.2009 р.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
ВАСИЛЬ МУЛЕСА
ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР:
ЮРІЙ МЕГЕЛА

Телефони-факси:
Редактора: 2-19-69
мобільний: 050 955 76 17
Відповід. секретар 2-23-74
мобільний: 063 866 71 47

Комп'ютерний набір та верстка редакції.
Офсетний друк. Ум. друк. арк. 1,5.
Номер віддруковано у видавництві «ТУРпрес».
89200, м. Перечин, вул. Жовтнева, 93.
Замовлення № 692. Тираж 1000.